УЧЕБНА ПРОГРАМА

Код: **36-709-33** Дисциплина: **Теория на доказването**

Ниво: 7. Магистър ECTS кредити: **3**

Обучаващо звено: катедра Обществен ред и сигурност

Анотация на учебната дисциплина

Дисциплината ,,Теория на доказването" има за цел да предостави познания относно същността на емпиричното и теоретичното познание в основата на всеки научен подход. Тя се състои от две части – обща и особена част. Общата част разглежда общотеоретичните въпроси и методи на доказването. Доказването се разглежда като познавателен процес, независимо от областта на науката и практиката, в която се прилага.

Основна нейна задача е да накара студентите да работят с факти и да ги анализират. Дисциплината е общоуниверситетска по своя характер. Тя е изборна за студентите. По време на обучението студентите се запознават детайлно с достиженията на Роджър Бейкън и Карл Попър, изучавайки теорията на причинно-следствената връзка и теорията на опровержимостта. Обръща се внимание и на някои по-известни правни и криминалистически теории, свързани с процеса на доказване. Обяснява се логиката на доказването и психологическите аспекти при осъществяването на тази дейност. В предмета на Особената част се включват различни аспекти на доказването в сферата на правото. Обяснява се доказването в наказателния, гражданския и административния процес.

В резултат на обучението се формират познания относно процеса на доказване и неговите основни етапи. Фокусът е поставен върху различни доказателствени категории като: предмет на доказване, тежест на доказване, доказателства, доказателствени средства, способи на доказване.

The discipline ,,Theory of proof" aims to provide knowledge about the essence of empirical and theoretical knowledge at the basis of every scientific approach. It consists of two parts - general and special part. The general part examines general theoretical questions and methods of proof. Proof is considered as a cognitive process, regardless of the field of science and practice in which it is applied.

Her main task is to make students work with facts and analyze them. The discipline is university-wide in nature. It is optional for students. During the course, students get to know in detail the achievements of Roger Bacon and Karl Popper, studying the theory of causality and the theory of refutability.

Attention is also paid to some more well-known legal and forensic theories related to the process of proof. The logic of the proof and the psychological aspects in carrying out this activity are explained. The subject of the Special Part includes various aspects of proof in the field of law. Evidence in criminal, civil and administrative proceedings is explained.

As a result of the training, knowledge is formed about the proof process and its main stages. The focus is on different evidentiary categories such as: subject of proof, burden of proof, evidence, means of proof, methods of proof.

Компетентности като очаквани резултати от обучението

Знания:	Получаване на задълбочени знания за процеса на доказване като познавателен и логически процес.
Умения:	Умение да се дискутира и аргументира една или друга теза.
Отношения и нагласи:	Изслушване на различна гледна точка и приемане на критика; уважение към събеседника и положения труд на колеги - състуденти.

Методи за обучение и връзки с други дисциплини

Методи на обучение:	Лекционен курс и задаване на практически задачи по време на обучението. Дискусии, при които се обсъждат разнообразни теории.
Предварителни изисквания:	Необходими са познания по Обща теория на правото.
Осигурявани дисциплини:	Наказателнопроцесуално, гражданскопроцесуално и административнопроцесуално право.

Проверка на знанията и уменията

Крайно оценяване:	писмен/устен изпит - присъствено или онлайн (в изключителни случаи); курсова работа.
Методи и форми на оценяване:	Текуща оценка и изпит по дисциплината. Възможност за самостоятелна работа по свободно избрана от студента тема. Провеждането на писмен изпит е с предпочитание към тестовата форма чрез свободни отговори на зададени въпроси.
Критерии за оценяване:	По шестобалната система. „ОТЛИЧЕН": Студентът показва всестранни и задълбочени знания, дава обосновани и точни отговори по въпросите, умело и логично излага мислите си, притежава практически умения и навици. Висока степен на критично мислене. Притежава познания и способности по прилагане на наученото. Балансирано представя най-важните тезисни позиции. Успешно излага убедителни доказателства, както в полза, така и срещу изразеното мнение в случаите на анализ. Материалът е подкрепен ясно, конкретно и убедително с цитиране на нормативните актове. Заключителната част изразява аргументирано становище на студента по въпроса, при това с прецизна терминология и литературна езикова грамотност. „МНОГО ДОБЪР": Студентът има пълни и задълбочени познания, притежава практически умения, има логична и задълбочена мисъл, умело си служи с правната терминология. По-голямата част от информацията е оптимално разгърната. Доказателственият материал е подкрепен с ясно, точно и убедително цитиране на нормативните актове. Съществува леко нарушаване на баланса при представяне на основните аргументи. Заключителната част изразява много добре оформено становище на студента по въпроса, като се използва прецизна терминология. Допускат се отделни езикови неточности. „ДОБЪР": Студентът има пълни и задълбочени познания, притежава практически умения, има логична и точна мисъл, умело си служи с правната терминология. Преобладава обаче описанието вместо аналитичното мислене. Отговорът съдържа основната информация, но с леко нарушен баланс при представянето й. Учебният материал е подкрепен с конкретно и убедително цитиране. От заключителната част се разбира становището на студента. Допускат се отделни езикови неточности. „СРЕДЕН": Студентът отговаря по същността на въпросите с известни затруднения, има недостатъчни практически умения и навици, не винаги излага точно мислите си. Изучаваната материя е представена по разбираем, но неправилно структуриран начин. Някои от аргументите не се разбират, направен е опит за оформяне на заключение, но позицията на студента остава неясна. Съществуват пропуски и езикови неточности.

	,,СЛАБ": студентът няма необходимите знания, допуска принципни грешки, затруднява се в отговорите, не умее да обясни същността на въпроса. Не е усвоил достатъчно обем учебен материал. В представянето на информацията липсва добра аргументация. Цитирането е неправилно. Наблюдават се груби грешки.
Компоненти и тяхната тежест в крайната оценка:	Проведени дискусии със студентите по теоретични проблеми и изпълнение на практическите задачи

Учебни материали и ресурси за самоподготовка

Основна литература:

1. Колев, Т. Доказване в правораздаването. Университетско издателство ,,Св. Климент Охридски", София, 2012.
2. Кунчев, Й. Курс по криминалистика. Въведение в криминалистиката. Първи том. С.,Сиела, 2020 г.
3. Кунчев, Й. Курс по криминалистика. Методология на криминалистическото познание. Втори том. С.,Сиела, 2021 г.

Допълнителна литература:

1. Вучков, В., Доказателствените средства в наказателното производство. Същност и видове, С., 2006.
2. Вучков, В., Предмет и тежест на доказване в наказателното производство, С., 2008.
3. Кунчев, Й., Криминалистика: престъпление, отражение, познание. С., 2000 г.
4. Чинова, М. и Г. Митов, Кратък лекционен курс по наказателнопроцесуално право, С., 2021.
5. Стамболиев, О. Доказване в гражданския процес, Сиела, 2006 г.

Речник (ключови думи)

Доказване. Истина. Обективна истина и формална истина. Познание. Аргументи. Методи на доказване. Хипотези. Особености в правното доказване. Граждански процес. Административен процес. Наказателен процес. Криминалистика.

Съдържание на учебната дисциплина по тематични единици за редовна / задочна форма на обучение

№	Тема	Основни въпроси	Лекции	Сем. упр.	Пр. зан.	Извън аудит.	Осигуряване
1	Понятие за емпирическо и теоретическо познание. Concept of empirical and theoretical knowledge.	Същност на научното познание. Същност на емпиричното и теоретичното познание.Съотношение. Основни методи на емпирично познание. Nature of scientific knowledge. Essence of empirical and theoretical knowledge. Ratio. Basic methods of empirical knowledge.	3			5	8
2	Понятие за научният метод. Concept of empirical and theoretical knowledge.	Същност на научния подход. История на научния метод. Рационалисти и емпирици. Идеите на Роджър Бейкън. Nature of scientific knowledge. Essence of empirical and theoretical knowledge. Ratio. Basic methods of empirical knowledge.	3			5	8
3	Теория за причинно-следствената връзка. Теорията за опровержимостта. Theory of causation. The theory of falsifiability.	Какво ни казва теорията за причинно-следствената връзка? Понятие за каузалността. Идеите за опровержимост на австрийския философ Карл Попър. Теорията за причинно-следствената връзка и други теория, възприето в някои правни дисциплини. What does the theory of causation tell us? Concept of causality. The Austrian philosopher Karl Popper's ideas about falsifiability. The theory of causation and other theories adopted in some legal disciplines.	3			5	8
4	Логическо доказателство и логически аргумент. Logical proof and logical argument.	Понятие за логическо доказателство и логически аргумент. Философски аспекти. Съотношение между доказателство и аргумент. Изречението ,,Не може да се докаже съществуването на Бог" като начин да се обясни понятието ,,доказателство" в различните науки**.** Concept of logical proof and logical argument. Philosophical aspects. Relationship between evidence and argument. The sentence "The existence of God cannot be proved" as a way to explain the concept of "proof" in various sciences.	3			5	8

5	Понятие за аргумент. Видове аргументи. *Concept of argument. Types of arguments.*	Какво е аргумент. Какви видове аргументи познаваме в различните научни области. Понятие за аргументация. Видове аргументация. Примери за аргументация. Структура на съдебна реч. What is an argument? What kinds of arguments do we know in different scientific fields. Concept of argumentation. Types of argumentation. Examples of argumentation. Structure of a court speech.	3			5	8
6	Понятие за доказване. Същност и значение.*Proof concept. Nature and meaning.* *What is proof? Proof in philosophy. Proof in mathematics. The axiomatic theory of proof. Evidence in the administration of justice.*	Какво представлява доказването? Доказването във философията. Доказването в математиката. Аксиоматичната теория на доказване. Доказването в правораздаването.	3			5	8
7	Юридически факти, презумпции и фикции. *Legal facts, presumptions and fictions.*	Юридически факти. Понятие и видове. Понятие за презумпции и фикции. Приложение в процеса на доказването. Legal facts. Concept and types. Concept of presumptions and fictions. Application in the process of proof.	3			5	8
8	Процесът на доказване. Цел и етапи.*The process of proof. Goal and stages.* *Proof as an activity. Purpose of proof. Stages of proof. Principles of proof.*	Доказването като дейност. Цел на доказването. Етапи на доказването. Принципи на доказване.	3			5	8
9	Предмет на доказване и предели на доказване. *Subject of proof and limits of proof.*	Понятие за предмет на доказване. Тезис. Съотношение. Отделни групи обстоятелства, които подлежат на доказване. Предели на изследване и доказване. Съотношение. Concept of subject of proof. Thesis. Ratio. Separate groups of circumstances that are subject to proof. Limits of research and proof. Ratio.	3			5	8

10	Тежест на доказване. *Burden of proof.*	Какво следва да разбираме под понятието ,,тежест на доказване"? Кой носи тежестта на доказване? Как е уреден този въпрос в гражданския, административния и наказателния процес? Възможно ли е да се прехвърли тежестта на доказване? Презумпцията за невиновност. What should we understand by the concept of "burden of proof"? Who bears the burden of proof? How is this issue settled in the civil, administrative and criminal process? Is it possible to transfer the burden of proof? The presumption of innocence.	3			5	8
11	Субекти на доказване. *Subjects of proof.*	Кой може да участва в процеса на доказване? Активно и пасивно участие в процеса на доказване. Последици. Субекти на доказване в гражданския, наказателния и административния процес. Who can participate in the proving process? Active and passive participation in the proving process. Consequences. Subjects of proof in civil, criminal and administrative proceedings.	3			5	8
12	Същност на доказателствата и доказателствените средства. Видове. Nature of evidence and means of proof. Kinds.	Същност на доказателствените средства. Разлика от доказателствата. Гласни доказателствени средства. Писмени доказателствени средства. Веществени доказателствени средства. Nature of evidence. Difference from evidence. Voice evidence. Written evidence. Physical evidence.	3			5	8
13	Способи за събиране и проверка на доказателствения материал – обща характеристика, класификация и съответност с европейските стандарти Ways of collecting and verifying the evidentiary material - general characteristics, classification and compliance with European standards	Оглед, претърсване, изземване, разпознаване на лица и предмети, разпит, експертиза, следствен експеримент, специални разузнавателни средства Inspection, search, seizure, identification of persons and objects, interrogation, examination, investigative experiment, special intelligence means	3			5	8

14	Форми на използване на специални знания в процеса на доказване и тяхното доказателствено значение. Forms of using special knowledge in the process of proof and their evidentiary significance.	Предпоставки за използване на специални знания в процеса на доказване. Видове форми на използване на специални знания в процеса на доказване. Понятие за експертиза. Вещо лице. Заключението на вещото лице. Специалист-технически помощник. Prerequisites for using special knowledge in the proof process. Types of forms of using special knowledge in the process of proof. Concept of expertise. Expert. The conclusion of the expert. Technical assistant specialist.	3			5	8
15	Особености при доказването Peculiarities of proof	Очертаване на някои изключения. Нови предизвикателства в процеса на доказване предвид съвременните технологии. Дискусии. Outline some exceptions. New challenges in the proving process given modern technologies. Discussions.	3			5	8
	Общо часове		**45**			**75**	**120**

Разработил програмата: гл. ас. д-р Аделина Константинова Хаджийска

Учебната програма е приета от Съвета на катедра „Обществен ред и сигурност“ с протокол № 2/19.10.2023 г.

Учебната програма е утвърдена от Факултетния съвет на Юридически факултет с протокол №4/26.10.2023 г. и заповед № 44/06.11.2023 г. на декана на факултета.